

Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

20 septembrie 2022 mun. Chișinău
Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:
Președinte – Timofti Vladimir,
Judecători – Plămădeală Ghenadie, Catan Liliana,
Țurcan Anatolie, Cobzac Elena

Judecând, fără citarea părților, în baza materialelor cauzei, recursul ordinar declarat de către avocatul *Zaharia Sergiu* în numele inculpatei *Macari Liliana*, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2021, în cauza penală de învinuire a lui

Macari Liliana xxxxxx, născută la xxxxxx,
originară din r-nul xxxxxx, s. xxxxxx, domiciliată
în mun. xxxxxx,

în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 190 alin. (5) și 360 alin. (1) Cod penal.

Termenii de examinare:
prima instanță: 23.08.2018 – 15.12.2020;
instanța de apel: 01.02.2021-12.05.2021;
instanța de recurs: 17.12.2021 – 20.09.2022.

Asupra motivelor invocate în recurs, în baza materialelor cauzei penale, Colegiul penal lărgit,

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința *Judecătoriei Chișinău, (sediul Centru) din 15 decembrie 2020*, Macari Liliana a fost recunoscută vinovată în comiterea infracțiunilor, prevăzute de art. 190 alin. (5) și art. 360 alin. (1) Cod penal, fiindu-i stabilite pedepsele:

- în baza art. 190 alin. (5) Cod penal o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de **8** ani și **1** lună închisoare cu executare a pedepsei în penitenciar de tip închis pentru femei, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate din domeniul administrării bunurilor pe un termen de **3** ani;

- în baza art. 360 alin. (1) Cod penal o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de **1** an cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis;

Conform prevederilor art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni prin cumul parțial al pedepselor aplicate, s-a stabilit lui Macari Liliana pedeapsa definitivă sub formă de închisoare pe un termen de **8** (opt) ani și **3** (trei) luni, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis pentru femei.

S-a decis soarta corpurilor delictive.

2. Pentru a se pronunța, prima instanță a constatat că, prin Ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău, oficiul Centru, Railean Aliona din 13 iulie 2018, s-a pus sub învinuire, Liliana Macari încriminându-i-se comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin.(5) și art. 360 alin.(1) Cod penal.

Potrivit rechizitoriului, inculpata, Liliana Macari a fost învinuită că în perioada lunilor august - decembrie 2017, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune și abuz de încredere, fiind împuternicită de către administratorul SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com”, cet. Nicolaescu Stepanida, de a primi și transfera pe contul întreprinderilor vizate mijloace financiare, în mai multe rânduri a primit personal de la angajații întreprinderilor SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com” mijloace bănești, pe care urma să le transfere în contabilitatea întreprinderilor, însă, neonorându-și obligația asumată, a însușit mijloacele financiare, folosindu-le în scopuri personale.

Astfel, în perioada vizată, Macari Liliana a însușit mijloace financiare în valoare de 23 000 dolari SUA, care conform cursului valutar oficial afișat de BNM constituie suma de 414 000 lei, ce aparțineau SRL „Primsteș-Com” și suma de 90 000 lei, care aparțineau SRL „Anuv-Com”, cauzând părților vătămate daune în proporții deosebit de mari în sumă totală de 504 000 lei.

Prin urmare, *Macari Liliana* prin acțiunile sale intenționate, a comis escrocherie – *dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere, cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari*, adică infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Tot ea, îndeplinind neoficial atribuțiile de contabil al SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com”, la 12.03.2018, la solicitarea administratorului întreprinderilor vizate de a transmite documentele contabile ale firmelor, urmărind scopul eschivării de la răspunderea penală și având interes material, manifestat prin eschivarea de a restitui întreprinderilor date prejudiciul cauzat în urma însușirii mijloacelor financiare, acționând cu intenție directă, fără nici un temei legal, a tăinuit o parte din actele contabile ale firmelor vizate și anume: extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice nr. 12282 din 16.05.2013 al SRL „Primsteș-Com”, c/f xxxxx, Registrul mașinii de casă și control pentru perioada 01.01.2017-27.02.2018 al SRL „Anuv-Com” c/f xxxxx, Raportul situației financiare pentru perioada anului 2016, prezentat la Direcția Generală pentru statistică la 04.04.2017 al întreprinderii SRL „Primsteș-Com”, Raportul statistic anual al SRL „Anuv-Com” pentru perioada anului 2017, factura fiscală seria nr.XXXXX, factura fiscală Seria nr.LV5229472, factură fiscală Seria nr.AAD6156331, 4 bonuri de plată eliberate de către SRL „Grișan Hamb” pentru arenda loc de vânzare, rapoarte zilnice SRL „Anuv Com” pentru perioada 11.02.2018 - 11.03.2018; facturi fiscale eliberate de SRL „Primsteș-Com” pentru perioada anilor 2012-2017, factura serie WHnr.6395390 și act de confirmare din 25 ianuarie 2018, factură serie WHnr.6395402 și act de confirmare din 25 ianuarie 2018, factură

fiscală serie nr.EUI000848739, factură fiscală serie nr.EUI000845105, Declarație primară seria nr.GUI0475751, declarație complementară DX105000636, Declarația primară seria UL10392986, un stik seria număr WD00000037 cu declarația electronică a „Primsteș-Com” SRL și SRL „Anuv- Com”, iar la cererea administratorului societăților comerciale vizate dnei Nicolaescu Stepanida, refuză să le restituie, fapt care creează dificultăți ultimei la realizarea activității desfășurate.

Ulterior, la 15.06.2018, fiind efectuată percheziția la domiciliul cet. Macari Liliana, amplasat în mun. Chișinău, str. N. Costin 65/3, ap. 136, în cadrul cauzei penale nr. 2018010668, în care ultima are statut de bănuit, au fost depistate și ridicate documente contabile ce aparțin SRL”Primsteș-Com” și SRL ”Anuv-Com”.

Astfel, acțiunile inculpatei *Macari Liliana* au fost încadrate juridic în baza art. 360 alin. (1) Cod penal, conform indicilor calificativi – *„tăinuirea documentelor, ștampilelor întreprinderilor săvârșite din interes material”*.

Prin Ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău (oficiul Centru), Denis Cebotari din 18 februarie 2019, a fost modificată învinuirea în privința Lilianeii Macari, încriminându-i acesteia comiterea infracțiunii, prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal și anume - *dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a ei, prin prezentarea ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, determinată de comportamentul viclean a făptuitorului, care a produs daune în proporții deosebit de mari și a infracțiunii prevăzute de art. 360 alin.(1) Cod Penal, și anume - tăinuirea documentelor, ștampilelor întreprinderilor săvârșite din interes material”*.

Astfel, prima instanță a constatat următoarele fapte: inculpata Macari Liliana, în perioada lunilor august-decembrie 2017, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin inducerea în eroare a acesteia, fiind împuternicită de către administratorul SRL”Primsteș-Com” și SRL” „Anuv-Com”, cet. Nicolaescu Stepanida, de a primi și transfera pe contul întreprinderilor vizate mijloace financiare, în mai multe rânduri a primit personal de la angajații întreprinderilor SRL„Primsteș-Com” și SRL„Anuv-Com” mijloace bănești, pe care urma să le transfere în contabilitatea întreprinderilor, însă, neonorându-și obligația asumată, a însușit mijloacele financiare, folosindu-le în scopuri personale. Astfel în perioada vizată, Macari Liliana Mihail, a însușit mijloace financiare în valoare de 23000 dolari SUA, care conform cursului valutar oficial afișat de BNM constituie suma de 414000 lei, ce aparțineau SRL„Primsteș-Com” și suma de 90000 lei, care aparțineau SRL„Anuv-Com”, cauzând părților vătămate daune în proporții deosebit de mari în sumă totală de 504000 lei.

Astfel, *Macari Liliana* prin acțiunile sale intenționate a comis infracțiunea, prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal și anume – *”escrocherie, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calității substanțiale ale obiectului, determinată de comportamentul viclean a făptuitorului, care a produs daune în proporții deosebit de mari”*.

Tot ea, îndeplinind neoficial atribuțiile de contabil al SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com”, la 12.03.2018, la solicitarea administratorului întreprinderilor vizate de a transmite documentele contabile ale firmelor, urmărind scopul eschivării de la răspunderea penală și având interes material, manifestat prin eschivarea de a restitui întreprinderilor date prejudiciul cauzat în urma însușirii mijloacelor financiare, acționând cu intenție directă, fără nici un temei legal, a tăinuit o parte din actele contabile ale firmelor vizate și anume: extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice nr. 12282 din 16.05.2013 al SRL „Primsteș-Com”, c/f xxxxx, Registrul mașinii de casă și control pentru perioada 01.01.2017-27.02.2018 al SRL „Anuv-Com” c/f xxxxx, Raportul situației financiare pentru perioada anului 2016, prezentat la Direcția Generală pentru statistică la 04.04.2017 al întreprinderii SRL „Primsteș-Com”, Raportul statistic anual al SRL „Anuv-Com” pentru perioada anului 2017, factura fiscală seria nr. XXXXX, factura fiscală Seria nr. LV5229472, factură fiscală Seria nr. AAD6156331, 4 bonuri de plată eliberate de către SRL „Grișan Hamb” pentru arenda loc de vânzare, rapoarte zilnice SRL „Anuv Com” pentru perioada 11.02.2018 - 11.03.2018; facturi fiscale eliberate de SRL „Primsteș-Com” pentru perioada anilor 2012-2017, factura serie WHnr.6395390 și act de confirmare din 25 ianuarie 2018, factură serie WHnr.6395402 și act de confirmare din 25 ianuarie 2018, factură fiscală serie nr. EUI000848739, factură fiscală serie nr. EUI000845105, Declarație primară seria nr. GUI0475751, declarație complementară DX105000636, Declarația primară seria UL10392986, un stik seria număr WD00000037 cu declarația electronică a „Primsteș-Com” SRL și SRL „Anuv- Com”, iar la cererea administratorului societăților comerciale vizate dnei Nicolaescu Stepanida, refuză să le restituie, fapt care creează dificultăți ultimei la realizarea activității desfășurate.

Ulterior, la 15.06.2018, fiind efectuată percheziția la domiciliul cet. Macari Liliana, amplasat în mun. Chișinău, str. N. Costin 65/3, ap. 136, în cadrul cauzei penale nr. 2018010668, în care ultima are statut de bănuit, au fost depistate și ridicate documente contabile ce aparțin SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com”

Astfel, acțiunile inculpatei *Macari Liliana* au fost încadrate juridic în baza art. 360 alin. (1) Cod penal, conform indicilor calificativi – „*tăinuirea documentelor, ștampilelor întreprinderilor săvârșite din interes material.*”

3. Împotriva sentinței a declarat apel avocatul *Zaharia Sergiu* în numele inculpatei, prin care a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care inculpata să fie achitată pe motiv că, faptele inculpatei nu întrunesc elementele infracțiunii, invocând că:

-apărarea este de părere că învinuirea imputată inculpatei este bazată pe presupuneri care la etapa de cercetare judecătorească nu și-au găsit confirmarea. Atît la etapa de urmărire penală dar și la cercetarea judecătorească nu s-a demonstrat cantitatea de marfă care au vîndut-o angajații întreprinderilor SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com” în perioada indicată în învinuire; valoarea sumelor de bani care s-au acumulat din vânzare și ce sume de bani au transmis

inculpatei. Cum s-au format sumele de bani de care este învinuită Macari Liliana, dacă în carnetul anexat la cauza penală valoarea totală a sumelor constituie 394 100 lei, dintre care câteva sute de mii lei au fost predate către Nicolaescu Stepanida și care a semnat că le-a primit;

-din conținutul documentele contabile ale SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com” anexate la cauza penală, nu a fost posibil de calculat suma de 414 000 lei (23 000 dolari) și suma de 90 000 lei. Documente și acte contabile care să demonstreze aceste sume de bani nu găsesc la cauza penală sau nu au fost prezentate de reprezentantul părții vătămate. La dosar sunt doar niște documente contabile și înscrisuri care nu au fost supuse unei expertize contabile pentru a se confirma relevanța la obiectul învinuirii;

-sentința de condamnare a inculpatei privind sustragerea sumelor de 23000 dolari SUA și 90 000 lei este bazată recipisa (vol. II, f.d.8-9) unde este indicat că Liliana Macari recunoaște că a sustras suma de 23 000 dolari și 90 000 lei. Deci, se constată că alte acte contabile care să confirme cele indicate în recipisă nu au fost prezentate la examinarea cauzei penale, prin urmare vinovăția inculpatei nu poate fi bazată doar pe o recipisă, fără să se constate printr-o expertiză contabilă proveniența și valoarea sumelor de bani presupuse sustrase de inculpată. Conform cauzei penale, la f.d. 165 este procesul-verbal de audiere în calitate de martor a lui Macari Liliana. Consideră acest proces-verbal ilegal și urmează a fi declarat nul de către instanța de judecată;

-declarația (f.d.20), explicația (f.d.28) și procesul-verbal de audiere a martorului Macari Liliana, sunt probe care au fost administrate cu încălcarea prevederilor legislației procesual penale, sunt ilegale fapt ce afectează grav drepturile și libertățile inculpatei, afectează grav dreptul la un proces echitabil prevăzut de art.6 din Convenție. Apărarea consideră, că în acest caz urma să fie efectuată o inventariere sau o expertiză contabilă care să stabilească clar care este valoarea exactă a mijloacelor financiare presupus sustrase de inculpată. Astfel de acțiuni procesuale nu au fost realizate de organul de urmărire penală dar și cererea apărării privind efectuarea unei expertize contabile depusă în judecată a fost respinsă neîntemeiat;

-deci, cu referire la acest capăt de acuzare, nu s-a confirmat obiectul material al infracțiunii, pentru că învinuirea este bazată exclusiv pe declarațiile părții vătămate neconfirmate prin alte probe și pe o recipisă, fără să se constate prin expertiză contabilă circuitul mijloacelor financiare. În privința învinuirii formulate în baza art.360 alin.(l) Cod penal, latura obiectivă a infracțiunii realizată prin tănuirea documentelor, ștampilelor nu a fost realizată;

- Liliana Macari activa în calitate de contabil la SRL „Primsteș-Com” și SRL „Anuv-Com”, și cu acordul administratoarei Stepanida Nicolaescu păstra o parte din documentele contabile acasă. La orice cerere a administratoarei, inculpata oferea toată informația cât și documentele în privința firmelor vizate. Din aceste motive de la Macari Liliana au fost ridicate documente și acte care nu au legătură cu perioada lunilor august - decembrie 2017, sau documente care să ascundă careva informație, așa cum se presupune în actul de învinuire;

-la materialele cauzei penale, nu se regăsește cererea administratoarei privind restituirea câtorva documente contabile. La fel, nu se regăsește nici actul de predare- primire a documentelor, întocmit între Nicolaescu Stepanida și Macari Liliana. Astfel, se demonstrează că atât obiectul material cât și latura subiectivă a infracțiunii nu s-a realizat. Tăinuirea constă în schimbarea locului, ascunderea documentelor, ștampilelor, săvârșită din interes material. Dar, conform procesului-verbal de percheziție, documentele au fost ridicate de la domiciliul lui Macari Liliana, astfel se confirmă că nu au fost tănuite;

-în ședință de judecată, martorul Negruță Ion a declarat că a văzut două genți în birou la Stepanida Nicolaescu, și din vorbele lui Stepanida Nicolaescu a înțeles că gențile le-a adus Macari Liliana. Astfel, se confirmă că Liliana Macari de fapt nu a tănuit careva documente contabile, cele ridicate în cadrul percheziției se păstrau la domiciliu, așa cum s-au păstrat și mai înainte, însă printre acestea nu se regăsesc documente care au legătură cauzală cu învinuirea prevăzută de art. 190 Cod penal;

-apărarea consideră că, concluzia acuzării despre vinovăția inculpatei este întemeiată pe presupuneri, care conform art.8 alin.(3) Cod de procedură penală urmează a fi interpretată în favoarea inculpatei.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2021, s-a respins ca nefondat apelul declarat, cu menținerea sentinței.

3.1. Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, prima instanță cercetând în cumul probele administrate în ședința de judecată prin prisma admisibilității, pertinentei și concludentei, utilității și veridicității raportată la declarațiile date în ședința de judecată și probele administrate, a stabilit o corectă situație de fapt, dând faptelor reținute în sarcina inculpatei Macari Liliana încadrarea juridică corespunzătoare, și anume comiterea infracțiunii prevăzute de art. 360 alin. (1) Cod penal – *„tăinuirea documentelor, ștampilelor întreprinderilor săvârșite din interes material.”*

Totodată, s-a dovedit pe deplin vina inculpatei *Macari Liliana* și în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal – *„escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calității substanțiale ale obiectului, actului juridic anulabil, dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv, săvârșită în proporții deosebit de mari.”*

În cadrul cercetării judecătorești, instanța de apel a constatat cu certitudine, că vina inculpatei *Macari Liliana* în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 360 alin. (1) și art. 190 alin.(5) Cod penal, se dovedește prin cumulul de probe administrate, și anume prin declarațiile părții vătămate, declarațiile martorilor și probele scrise cercetate din materialele dosarului penal, care coroborează între ele și demonstrează incontestabil vina inculpatei în comiterea infracțiunii incriminate.

Raportând motivele invocate în cererea de apel la materialele cauzei penale, instanța de apel a conchis că argumentele invocate la caz nu își găsesc confirmare în starea de fapt a prezentei cauze penale, motiv pentru care instanța de apel a reținut că în cadrul ședinței de judecată au fost prezentate suficiente probe pertinente, concludente, veridice și utile, care demonstrează pe deplin vina inculpatei Macari Liliana în comiterea infracțiunilor, prevăzute de art. 360 alin. (1) și art. 190 alin. (5) Cod penal.

5. Decizia instanței de apel, este atacată cu recurs ordinar de către avocatul *Zaharia Sergiu* în numele inculpatei, indicând temeiurile pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 4), 5), 6), 8) Cod de procedură penală, prin care solicită casarea deciziei cu remiterea cauzei la rejudecare, invocând argumente similare cu cele indicate în apel (pct. 2 din prezenta decizie), suplimentar a invocat că:

-instanța de apel neîntemeiat a dispus examinarea cauzei penale în lipsa inculpatei;

-din materialele cauzei, rezultă că Macari Liliana nu a fost înștiințată în modul prevăzut de lege despre ședința de judecată, în acest fel a fost lipsită de dreptul de a fi citată în apel și a participa la judecarea cauzei, dar și a se pronunța asupra apelului declarat;

-instanța de apel nu a întreprins toate măsurile prevăzute de art. 321 Cod de procedură penală și neîntemeiat a dispus examinarea apelului în lipsa inculpatei;

-au fost neglijate concluziile rapoartelor de expertiză judiciară medico-legale, care deși sunt indicate în textul deciziei dar nu au fost apreciate, prin prisma criticilor aduse de către partea apărării soluției instanței de fond;

-hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, prin urmare, instanța de apel a admis o eroare gravă de fapt atunci când a apreciat eronat circumstanțele cauzei, invocând constatări de ordin general și aprecieri ce nu corespund acestor circumstanțe;

instanța de apel nu s-a pronunțat în privința următoarelor argumente a părții apărării invocate în cererea de apel:

-la etapa urmăririi penale cât și la cercetarea judecătorească nu s-a demonstrat cantitatea de marfa pe care au vândut-o angajații "Primsteș-Com" SRL și "Anuv-Com" SRL în perioada indicată în învinuire, nu s-a demonstrat cantitatea sumelor de bani care s-au acumulat din vânzarea bunurilor și ce sumă de bani i-a fost transmisă inculpatei;

-sumele de bani indicate în învinuire sunt extrase doar din recipisa anexată la dosar (Vol. II, f.d.8-9);

-atât la urmărirea penală cât și în prima instanță s-a cerut efectuarea unei expertize judiciar contabile care să stabilească exact cantitatea mijloacelor financiare presupus a fi sustrase de către inculpată;

-declarația (Vol.I, f.d.20), explicația (Vol. I, f.d.28) și procesul-verbal de audiere a martorului Macari Liliana, sunt probe care au fost administrate cu încălcarea prevederilor legislației procesual penale, sunt ilegale fapt ce afectează grav drepturile și libertățile inculpatei

prevăzute de art.6 din Convenție.

6. Pe marginea recursurilor declarate, procurorul în conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1), pct. 11) a depus referință, prin care a considerat că recursul urmează a fi admis cu trimiterea acestuia pentru judecare în Colegiul penal lărgit.

7. Judecând recursul ordinar declarat și verificând argumentele invocate în raport cu circumstanțele cauzei, Colegiul penal lărgit consideră că acesta urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu art.435 alin.(1), pct.2), lit. c) Cod de procedură penală, *instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.*

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.*

După cum rezultă din materialele cauzei penale se constată că, instanța de apel a examinat apelul avocatului Zaharia Sergiu în numele inculpatei în lipsa acesteia, care nu a fost prezentă în ședința instanței de apel, nefiind legal citată, or, potrivit avizelor de recepție (vol. II, f. d. 106, 110) rezultă că citația inculpatei nu i-a fost înmănată, fiind bifat pe plic că acesta este nereclamată, datele menționate nefiind indicate în procesul-verbal al ședinței de judecată.

Instanța de apel la f. d. 209, vol. III din decizie a menționat că *„ultimul fiind citat legal, nu s-a prezentat”*.

În acest sens, Colegiul penal lărgit verificând argumentele recurentului și cursul procesului de judecată în instanța de apel, consideră că sunt incidente temeiurile de drept pentru recurs prevăzute de art.427 alin. (1), pct. 4), 5) Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, în cazurile când: 4) *judecata a avut loc fără participarea, inculpatului,* și în cazul când 5) *cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanță despre această imposibilitate.*

Examinând argumentele recursurilor prin prisma temeiurilor de casare stabilite, Colegiul penal lărgit constată că acestea și-au găsit confirmare în speța dedusă judecării, iar hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, din considerentele ce urmează.

Conform art.412 alin.(3) Cod de procedură penală, judecarea apelului se face cu citarea părților și înmânarea copiilor de pe apel. (4) Judecarea apelului are loc în prezența inculpatului, când acesta se află în stare de arest, cu excepția prevăzută în art.321 alin.(2) pct. 2), (5) Neprezentarea părților legal citate în instanță de apel nu împiedică examinarea cauzei.

Conform art.413 alin.(1) Cod de procedură penală, la judecarea apelului se aplică regulile generale pentru judecarea cauzelor în primă

instanță, cu excepțiile prevăzute în Partea specială titlul II capitolul IV secțiunea 1.

Colegiul penal lărgit constată că, aceste prevederi legale deși sunt obligatorii, au fost ignorate la judecarea cauzei de către instanță de apel.

La acest capitol, instanță de recurs ordinar ține să menționeze, că asigurarea dreptului la apărare este una din garanțiile desfășurării procesului de judecare a cauzei cu respectarea principiului contradictorialității, întrucât participarea inculpatului în procesul penal asigură protejarea drepturilor și libertăților prevăzute de lege și contribuie la cercetarea obiectivă, sub toate aspectele și multilaterală a cauzei, ultimul având acces deplin la procesul de înfăptuire a actului de justiție în privința sa.

Colegiul penal lărgit, conchide că eroarea instanței de apel constă în faptul că, a purces la judecarea fondului cauzei în lipsa inculpatei, fără a-și argumenta legal soluția de examinare a cauzei în lipsa acesteia.

Drept urmare, se atestă că instanță de apel în mod pripit a dispus examinarea cauzei în lipsa inculpatei, fără citarea legală a acesteia, or, instanță nu a pus în executare toate mijloacele posibile pentru asigurarea prezenței inculpatei la judecarea cauzei, lipsind careva temeuri legale în acest sens.

Mai mult ca atât, instanța de apel nu a pus în discuție posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatei. Potrivit procesului verbal din 12 mai 2021 rezultă că, instanța de apel a pus în discuție posibilitatea examinării cauzei în lipsa părții vătămate care a depus cerere de examinare în lipsă, dar a omis să pună în discuție și posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatei, decizând că este posibilă examinarea cauzei (v. II, f. d. 121).

În concluzie, întru evitarea încălcării dreptului la un proces echitabil și a prevederilor art. 6 CEDO, instanță de apel urma să întreprindă măsuri pentru citarea legală a inculpatei și clarificarea motivului neprezenței ei la ședința de judecată.

În atare circumstanțe, Colegiul penal lărgit va admite recursul cu dispunerea rejudecării cauzei în aceiași instanță de apel în alt complet, fără a se expune asupra celorlalte argumente din recursuri, or, decizia instanței de apel este casată pe motivul încălcării procedurii stabilite de examinare a apelului, fiind aplicabil pct. 4), 5), art.427 alin.(1) Cod de procedură penală.

Totodată, instanța de recurs reține că, prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018, în vigoare la 17 august 2018, norma de incriminare din această cauză – art. 190 Cod penal, a fost amendată, după cum urmează:

„4. În dispoziția alineatului (1), textul *„înșelăciune sau abuz de încredere”* se substituie cu textul *„inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul*

sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile”.

Așadar, după 17 august 2018, alin. (5) din art. 190 Cod penal, avea următorul cuprins: *„Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean, săvârșite de mai multe persoane care a produs daune în proporții deosebit de mari, care se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani”.*

Concomitent, din conținutul sentinței menținută prin decizia instanței de apel rezultă că, instanțele de fond la examinarea cauzei, au dispus condamnarea inculpatei Macari Liliana în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, reținând fapta și încadrarea juridică a acesteia așa cum au fost acestea descrise și indicate în ordonanța de modificare a învinuirii din 18 februarie 2019 (f. d. 237-238 vol. I), potrivit calificativelor din redacția nouă a dispoziției art. 190 alin. (5) Cod penal, și anume: *„(..)escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase în privința naturii, calității substanțiale ale obiectului, determinată de comportamentul viclean a făptuitorului, care a produs daune în proporții deosebit de mari.”*

În acest context, este evident că instanța de apel, la judecarea cauzei nu a ținut cont că fapta incriminată inculpatei a fost comisă în perioada august- decembrie 2017, adică până la intrarea în vigoare a modificărilor operate la art. 190 Cod penal prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018.

Așadar, se atestă că la judecarea apelului declarat, instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, nu a sesizat că în acțiunile inculpatei au fost reținute semnele calificative ale infracțiunii de escrocherie potrivit redacției noi, care la moment comiterii infracțiunii (august - decembrie 2017) nu erau prevăzute de legea penală.

Pe cale de consecință, Colegiul notează că instanța de apel, la judecarea cauzei nu a coroborat sub nici o formă învinuirea formulată inculpatei Macari Liliana prin actul de sesizare a instanței cu prescripțiile din art. art. 8, 10 Cod penal, cât și cu jurisprudența națională relevantă în aspectul vizat.

Generalizând cele expuse mai sus, Colegiul penal lărgit menționează că la rejudecarea cauzei, instanță de apel urmează să se conducă obligatoriu de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, să execute indicațiile instanței de recurs, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penală asupra tuturor motivelor invocate de apelant în cererea de apel, să-și

argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417-418 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1), pct. 2), lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

D E C I D E :

Se admite recursul ordinar declarat de către avocatul *Zaharia Sergiu* în numele inculpatei Macari Liliana.

Se casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2021, în cauza penală în privința lui **Macari Liliana xxxxx** și se dispune rejudecarea cauzei în alt complet de judecată, de către Curtea de Apel Chișinău.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la 10 noiembrie 2022.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Plămădeală Ghenadie

Catan Liliana

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena